

СКОПЈЕ НИЗ ВРЕМЕТО

Коска в грло

Кога се движам кон Музичкото училиште, секој ден се загледувам во една многу специфична градба со високи сиви ѕидови. Сосема поразлична од Античкиот театар спроти неа. Се прашував што се крие зад тој величествен, но тажен изглед на зградата. Еднаш подзастанав и го прочитав испишаното *Меморијален центар на Евреите од Македонија. Спомен-куќа во чест на убиените Евреи од Македонија*, си помислив и се присетив на лекциите по историја. Тоа се лекции кои раскажуваат за тажното минато на овој народ, за ужасите и малтретирањата што ги преживувале во времето на фашизмот. А сите тие луѓе биле наши сограѓани во минатото, во времето кога соживотот бил императив и не се правела разлика меѓу Македонци, Албанци, Евреи, Срби...

Додека стоев пред Центарот и размислував за мачниот живот на луѓето што биле убивани, палени, силувани само затоа што се Евреи, се стресов. Оеднаш дувна силен ветер и до мене слета еден стар пожелтен лист. Се наведнав, го зедев и почнав да го читам:

„Драг човеку! Да, ти што го читаш ова писмо, ти се обраќам тебе за да го пренесам крикот на невино загубените животи. Родена сум во Скопје, во една мала куќа на брегот на реката Вардар. Расневме заедно со Маја и Линдита. Јас - Еврејка, Маја - Македонка, Линдита - Албанка, но тоа не беше пречка да другаруваме и заедно да растеме сè до оној миг кога човештвото почна да се урива со фашистичката идеологија на злогласниот Адолф Хитлер. Тешки денови беа тоа за сите нас. Семејствата на Маја и Линдита долго време нè криеја во нивните куќи и ни помагаа. Тетка Даница ни месеше пити, а тетка Фатима ги правеше најубавите баклави. Уште долго време го чувствував нивниот мирис. Додека ние децата гледавме дека нешто страшно се случува, но не можевме да разбереме баш сè, нашите родители го губеа сјајот во очите и нешто тивко шепотеа.

Еден ден старата дрвена врата на куќата на тетка Даница со тропот се отвори. Внатре влетаа војници со бајонети кои викаа гласно на непознат јазик за нас. Насила нè извлекоа моето семејство и мене од куќата и нè натоварија во еден камион кој нè однесе далеку.

Залудни беа преколнувањата на нашите соседи и молењето на мајка ми да нè остават, залудни беа моите солзи и солзите на моите другарки... се разделивме.

Бев затвореничка во еден од најзлогласените логори во нацистичка Германија, во Аушвиц. Не бев сама, со мене беше целото мое семејство, мајка ми, татко ми и двајцата браќа, а и многу мои сограѓани. Од безгрижната детска игра ме одвоија униформираните лица задоени со идеологија за истребување на цел еден народ. Светлото сонце го заменив со темни зандани само затоа што бев Еврејка. Мојата вина беше во тоа што бев Еврејка. Заматените умови на луѓето што сметаа дека мојата раса не треба да постои, ги достигнуваа границите на невозможните сценарија за измачување. Без сон, без храна, без надеж, бевме робови за извршување најтешки работи и бевме заморчиња за вршење експерименти. Во скинати здолништа со црно-бели риги, ние, затворениците, бевме добиток. Но и со добитокот, луѓето убаво се однесуваат. Значи, оние што се изживуваа над нас не беа луѓе, не можат да се наречат луѓе, зашто и сверовите в планина имаат похуман однос меѓу себе.

Едно утро, дождливо, калливо утро, ја довлечкаа мајка ми во мрачната просторија во која бевме сместени стотина луѓе. Беше онесвестена, со рани по грбот и лицето, од нејзиното тело недостасуваше месо, ја сечеле, ја мачеле, очите и беа затворени и потечени. Клекнав до неа откако ја фрлија како вреќа, и плачев, плачев, ме болеше срцето, ме болеше душата. Ја гушнав мајка ми и со коска в грло ѝ ветив дека за нејзиниот крик ќе чуе светот, дека нема да дозволам нејзиното име Ада Золтан да се заборави. Не ја оставија ни да почине, заврши во една од печките во коишто нашите тела служеа како дрва за оган.

Не знам што се случи со мојот татко и со моите браќа, не знам ниту каде се додека со последни сили ги пишувам овие редови за да се знае, да се чуе, никогаш да не се заборави и никогаш да не се повтори. Моето име е на Шиндлеровата листа и утре ќе ме однесат... не знам каде, или знам - во неповрат.

Ве молам, не дозволувајте јасното сонце да биде поматено од нечиј болен ум, никогаш.“

Не знам колку пати го прочитав писмото и колку долго стоев така со листот кога одеднаш повторно дувна силен ветер и ми го однесе листот од раце. Летна листот да го шири гласот за злосторствата на нацистите, за неправдата кон еден народ, а јас, јас се поклонив пред таа голема, сива зграда со свечен и горд изглед зашто сакав да ѝ оддадам

почит на Ада Золтан, на нејзините деца, на нејзиниот сопруг и на сите нејзини сонародници што биле зафатени со виорот на нацистичкото лудило.

Се поклонив и ги почувствував солзите на моето лице и коската в грло од жал за сите бесмислено загубени животи, но си заминав со една мисла: *Секој има право на живот, да бидеме човечни едни кон други и ние младите како иднина на нашето општество, да не дозволиме никогаш да се повторува историјата. Со почит кон загинатите, да гледаме кон заедничка иднина!*

Драгана Годорова Г³
СУГС „Орце Николов“ - Скопје